

ΓΥΜΝΟΣ ΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΓΥΜΝΑ ΘΥΜΑΤΑ

Ζήσης Σαρίκας «Ψίχουλα» και «Μακριά απ' τον κόσμο» ΠΑΝΟΠΤΙΚΟΝ, Θεσσαλονίκη 2008

Με δύο κομψότατα τομίδια από τις εκδόσεις ΠΑΝΟΠΤΙΚΟΝ του Κώστα Δεσποινιάδη ο Ζήσης Σαρίκας έρχεται να καταθέσει την προσωπική του εκδοχή για την σύγχρονη φάση του νεοελληνικού μας βίου και να καταγράψει σημαντικές πτυχές του, καθώς και πρόσωπα και πράγματα που συνδιαμορφώνουν –όχι το προσώπείο του, την παραπλανητική μάσκα με την οποία κινείται στην πιάτσα– αλλά το ουσιαστικό του πρόσωπο, αυτό που πραγματικά ως κοινωνία και ως άτομα μας εκφράζει.

Ο αριθμός των κειμένων είναι συνολικά 260 : 129 στα «ΨΙΧΟΥΛΑ», που φέρουν τον υπότιτλο «ΜΙΚΡΑ ΠΕΖΑ» και 131 στο «ΜΑΚΡΙΑ ΑΠ' ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ», τα οποία χαρακτηρίζονται απ' τον συγγραφέα τους κείμενα. Πρόκειται πράγματι για πολύ μικρά πεζά, που η έκτασή τους αρχίζει από συντομότατες αποφθεγματικούς χαρακτήρα προτάσεις και φτάνει το πολύ μέχρι δυόμιση σελίδες. Η έκταση του μέσου κειμένου και των δύο συλλογών είναι γύρω στη μισή σελίδα μιας έκδοσης μικρού μεγέθους.

Ο συγγραφέας, ένας άνθρωπος με πολύχρονη θητεία στην αρχαία αλλά κυρίως στην ευρωπαϊκή φιλοσοφία και τα έργα της, διαθέτει μαζί μ' αυτή την περιουσία, την αυθεντική στόφα ενός στοχαστή του καιρού μας. Όμως αυτές οι ιδιότητες δεν θα είχαν καμιά ιδιαίτερη αξία για την λογοτεχνία, αν δεν συνδυάζονταν με μια πρωτότυπη και ιδιότυπη προσωπική θυμοσοφία, που έχει καλλιεργήσει και αναδεικνύει στα πεζά του, καθώς και με δυνατό ταλέντο.

Το κουκούτσι όλων των πεζών έχει βάση το βαθύ και βαρύ προσωπικό βίωμα. Όλα από κει ξεκινούν. Τα εργαλεία του, που αποδεικνύονται αλάνθαστα, είναι η διαβρωτικά παρατηρητική του ματιά, η έντονα σαρκαστική έως σκανδάλου απροσημάτιστη διάθεσή του, που αρχίζει απ' τον αυτοσαρκασμό για να καταλήξει ενίοτε σε έναν σαρωτικό καγχασμό για τις περιπτώσεις κάποιων άλλων, η ζωηρή αγωνία του για το τι μέλλει γενέσθαι, κάτι, βέβαια, που γνωρίζει πολύ καλά και που δεν είναι παρά η απόλυτη βεβαιότητα του ατομικού αδιεξόδου, η παντοκρατορία του τραγικού στοιχείου και ο θρίαμβος της βαρβαρότητας.

Ο συγγραφέας, τραγικό, τραγικότατο πρόσωπο και ο ίδιος, χωρίς να μεμψιμοιρεί, αγανακτεί, επιτίθεται και επιδιώκει την κάθαρση των παθημάτων του και των παθημάτων μας, παρόλο που γνωρίζει ότι δεν θα επιτευχθεί.

Τα εύλογα ερωτήματα που θέτει, γνωστά αλλά μη ομολογημένα σε όλους μας τον δικαιώνουν. Πως κατόρθωσαν μέσα σε μόλις λίγα –μετρημένα στα δάχτυλα- χρόνια οι άνθρωποί μας να εξαφανιστούν και στη θέση τους να ανθίζουν αυτά τα δυσώδη μαϊμουδίζοντα ανθρωποειδή που μας κατακλύζουν επηρμένα; Όχι ότι τρέφει αυταπάτες. Ξέρει πολύ καλά το μάθημα εκ πείρας: οι άνθρωποι ήταν πάντα ίδιοι. Όμως ένα μικρό ποσοστό απ' αυτούς, μια γερή ψυχωμένη μειοψηφία έτρεφε αντιστάσεις. Κι αυτοί οι λίγοι ήταν ικανή παρηγορία για όλους μας. Τώρα, καθώς όλοι ανενδοίαστα ενδίδουν και επιδιώκουν το κρυφό ή φανερό εύσημο του αργυρώνητου, πού να στραφεί κανείς για να βρει συνδαιτημόνες και συμμάχους; Αν έτσι έχουν τα πράγματα, γιατί να γυρνάμε την πλάτη στην αλήθεια και να λέμε παραμύθια; Μήπως για να κολακέψουμε τους απροσάρμοστους; Ή να γλυκάνουμε τέτοιο φαρμάκι; Αστεία πράγματα. Ο Σαρίκας λέει την αλήθεια του: καταγράφει τις καθημερινές εκδοχές μιας αμείλικτης πραγματικότητας της ζωής.

Διασώζεται ίσως μόνον, κι αυτό ελάχιστα, ο μοναχικός –όχι ο κατά Μαρκούζε μοναχικός «μονοδιάστατος», που εκπροσωπεί τον μέσο τύπο σύγχρονου αλλοτριωμένου ανθρώπου των δυτικών κοινωνιών– αλλά ο συνειδητά μοναχικός, ο εντός αλλά «μακριά απ' τον κόσμο»,

σύμφωνα με τον τίτλο της δεύτερης συλλογής, ο οποίος επιλέγει τη σοφή στάση όχι του αφ' υψηλού κριτή αλλά του ζεστού παρατηρητή, του αποτραβηγμένου απ' τη φθορά των επικερδών αλλά ανέντιμων συναλλαγών, της καθημερινής συνομιλίας, της φορτικής επανάληψης, των αιώνιων κλισέ, των δανείων και ψεύτικων ιδεολογημάτων, της άτσαλα κρυμμένης βουλιμίας για ένα κόκαλο εξουσίας, των ανύπαρκτων σχέσεων που προβάλλονται με τη μορφή της κοσμικής συνάφειας, του μπουχτίσματος και της αποκαρδίωσης στην οποία με ταχύτητα και ακρίβεια οδηγεί ο μοιραίος τρόπος ζωής τη μάζα σήμερα.

Ο Σαρίκας είναι ατόπιος Σαλονικιός. Η βιωματική γραφή που ακολουθεί δεν είναι χωρίς καταγωγική συγγένεια με προγενέστερους συμπατριώτες του πεζογράφου, όπως π.χ. ο Ιωάννου ή λιγότερο ο Χριστιανόπουλος και ο Καζαντζής. Το πολύ ενδιαφέρον, όμως, που κομίζει είναι ότι τα πολύ σύντομα γραπτά του –τα πιο πολλά μοιάζουν επιτομές της ζωής των άλλων– έχουν απαλλαγή από οτιδήποτε περιττό κοσμεί τα γραπτά των παλιότερων ρεαλιστών βιωματικών λογοτεχνών της γνωστής σχολής. Κανένα καλολογικό στοιχείο, καμιά φιλολογική πόζα, καμιά λεκτική φιγούρα. Ο λόγος, γυμνός, όπως και τα θύματά του, οι συνάνθρωποι μας. Κυνικός θα 'λεγε κάποιος.

Μηδενιστικός κάποιος άλλος. Κι άλλος, με ευκολία, απαισιόδοξος. Εγώ θα 'λεγα ωμός, ρεαλιστικός λόγος, πολιτικός λόγος, που εκθέτει την ανηθικότητα, την παθητικότητα και τη διάβρωση των συγχρόνων μας, με την δική τους ανοχή και ενοχή. Και προπαντός οικείος, αγαπητός και μαζί βαθύς, εύστοχος λόγος, που δεν μπορεί να κρύψει την τσακισμένη, αδικαίωτη ανθρωπιά του :

ΣΩΜΑΤΑ

Στα γιαπιά και στα χωράφια, στα εργαστήρια και στα μαγαζιά, σώματα αναγκασμένα να αποδείξουν την αντοχή τους.

Στα στάδια και στη θάλασσα, στα γυμναστήρια και στις ντίσκο, σώματα αναγκασμένα να επιδείξουν την αντοχή τους.

ΘΩΜΑΣ ΚΟΡΟΒΙΝΗΣ, Περιοδικό Εντευκτήριο